

SAHTE RESİMLER ÇOĞALIRKEN... VE SANAT YAPITLARINDA İMZANIN ÖNEMİ

HAMİT KINAYTÜRK

Sanat eserlerinde imzanın ne denli önem taşıdığını, sanırım belirtmeye gerek yoktur. Çünkü yapıtta yer alan imza, o eserin en azından bir garantisi, bir başka deyişle mükemmel bir sigortasıdır. Günümüzde çoğu kez karşımıza çıkan imzasız yapıtları görünce ne yalan söylemeli hüsrana uğruyoruz. Aslına bakılırsa bu konuda ciddi bir araştırma belki oldukça uzun bir zamana da dayansa çok yararlı olacaktır.

Sanat yapıtlarından özellikle resimlerdeki imzalar, belki de tablonun mutlaka "eser" sayılması söz konusu olmayacağına göre, imzaların önemi haliyle bir kat daha artıyor.

Bugün ne yazık ki, Türk resim sanatının çok önemli tablolarının bir bölümünde imza yoktur. Acaba sanatçı mı imzasını atmadı, yoksa resim restore edilip ya da çerçeve değiştirirken imza güme mi gitti? İşte bu bilinmiyor. Örneğin Osman Hamdi Bey, çeşitli şekillerde imzasını atmış bir sanatçıdır. Eski Arap harflerinden tutun da, Türkçe ve Fransızca imza atmış, bazı resimlerine de "Bey" sıfatını eklemiştir. Bu arada birkaç resmine de imza atmamıştır. Acaba neden? Ya resmi sevmeyi, beğenmeyi, ya resim tamamlanamadı, ya da imza atmayı unuttu.

Asker ressamlarımız da öyle olmuş her nedense, onlar da pek çok resimlerine imza atmamışlar. Bilerek mi atmamışlar, yoksa unutulmuş mu? İşte bu epeyi karanlıkta kalmış bir konuyu ortaya çıkartmak, araştırmacıların görevi olmalıdır.

Bugün bir sanat eseri satın alınırken, önce imzalı olup olmadığı soruluyor, eğer imza yoksa dudak bükmeler başlıyor ve resim o sanatçının olsa bile kişinin içine bir kurt düşüyor. Acaba'lar, türlü şüpheler ve binbir çeşit sorularla kendi kendini yemelerin sonu gelmiyor. Resimde imza bulunuyorsa o zaman da o imzanın sağlığından kuşku duyuluyor. Çünkü son zamanlarda yapıtlarına imza atılmamış bazı sanatçıların eserleri, yakınları ya da başkaları tarafından imzalı hale getiriliyor.

1928 yılındaki Harf Devrimi'nden önce yapılmış resimlerde eski harflerle imza bulunması yapıtın değerini iyice artırıyor. Örneğin 1 Kasım 1928 Harf Devrimi'nden sonra Namık İsmail, bazı resimlerinde "A" harfini unutup "İsmil" olarak imza atmıştır. Keza Nazmi Ziya da öyle yapmış, imzasında "Y" harfini unutup "Zia" şeklinde yazmıştır.

Sanatçıların imzalarının yanısıra, yapıtın tarihi de apayrı bir önem taşımakta, hem imzalı hem de tarihli yapıtlar,

imzasız ve tarihsizlere oranla daha çabuk alıcı bulmakta ve değerleri de o nisbette artmaktadır.

Osman Hamdi Bey, eserlerinin pek çoğuna hem imza hem de tarih atmış, asker ressamı da aşağı yukarı bu kurala uymuştur. Bu konuda en hassas sanatçıların başında merhum Hikmet Onat'ı saymak gerekiyor. Hikmet Hoca'nın hemen hemen tüm yapıtlarında hem imzası hem de tarihi yer alıyor. Bunun yanında örneğin yine merhum Ha-San Vecih Bereketoğlu'nun resimlerinin tamamında imza olmasına karşın, tarih hemen hemen yok gibidir.

Son yıllarda, eski kuşak ressamlarımızın eserlerinin astromonik rakamlarla alıcı bulması nedeniyle bazı imzasız resimlerin, gayet usta bir şekilde imzalanarak ve sanki o sanatçının elinden çıkmış gibi gösterilerek bir anlamda sahtekârlığa teşebbüs edilmesini hayretler içinde izitiyoruz. Bu şekilde sahte imzalarla donatılmış resimlerin ortaklıkta cirit atması, hem alıcı hem de satıcı kesiminde geniş boyutlu huzursuzluklara neden oluyor.

Türk resmini fütursuzca hançerleyen bu kendini bilmezlerle mücadele etmek, hem devletin, hem ölmüş olan sanatçılarımızın varislerinin, hem de tüm sanat galerisi sahip ve yöneticilerinin tek ilkesi olmalıdır. Yoksa bu gidişle yüzlerce, binlerce imzasız resimlerin tamamı, çok kısa bir sürede allanıp pullanarak ortaya çıkacaktır.

Geçenlerde bir iki olaya şahit oldum. Birkaç yıl önce ölmüş bir ressamımızın Ankara'da büyük bir sergisi açılmıştı. Yapıtların çoğunda da imzası yoktu. Ailesi ve yakınları sadece resimlerin arkasını imzalayıp o sanatçıya ait olduğunu belirttiler. Bu aslında hukuki açıdan geçerli bir yöntemdir. Bunun yanında yine ölmüş bir sanatçımızın yapıtları da yakınları veya başka kişilerce imza taklidi suretiyle sözüm ona sanki eser sahibi tarafından imzalanmış gibi gösterilmek isteniyordu. Bir de bunlardan daha elim ve vahim olanı vardı: Bembeyaz kar gibi bir resim kağıdı ve henüz kurumamış sayılabilecek suluboya bir peysaj ve altında yeni harflerle bir imza ve bakla gibi rakamlarla bir tarih: 1919... Yani resim sanki 64 yıl önce yapılmış. Bir defa o tarihte yeni harfler yok, ikincisi 64 yıllık bir resim kağıdının en azından sararması teknik açıdan kaçınılmaz bir sonuçtur.

Korkarım yarın, öbür gün, iki saat önce yapılan bir resime milattan önceki tarihi de atacaklardır. Onun için seslere ve sözlere kulak veriniz. Tehlike çanları şimdi sizler ve bizler için çalıyor... Evet, hepimiz için...